НАҚШИ ПАЁМИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ ДАР БАЛАНД БАРДОШТАНИ МАЪРИФАТИ ҲУҚУҚИИ АҲОЛӢ

Ироаи Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон яке аз рӯйдодҳои муҳим дар ҳаёти ҷомеаи мамлакат маҳсуб ёфта, дар он ҷанбаҳои гуногуни сиёсати давлатдории ҶТ, аз ҷумла, сиёсти дохилӣ ва хириҷӣ мариди таҳлилу баррасӣ қарор гирифта, дастоварду комёбиҳои соли қабли ҷамбаст гардида, дурнамои як соли минбаъда ва ҳадафҳои асосӣ муайян карда мешаванд. Зеро, Ҷумҳурии Тоҷикистон баъди ба даст овардани Истиқлолияти давлатӣ ба марҳилаи нави инкишофи таърихӣ — бунёди давлати соҳибхтиёр, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва иҷтимоӣ ворид гардид. Ворид шудан ба ин роҳи таърихӣ ва бунёди давлати навини миллӣ кори саҳл ва осон набуд. Дар масири таърих мушкилоту монеаҳои сангин ба сари миллат ва давлати милллӣ ба бор омаданд, ки раҳои аз чунин қисмат басо душвор ва гарон буд.

Хушбахтона, бо ҳидоят ва роҳнамоии Пешвои миллат, фаъолияти пурмаҳсули мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва сохторҳои давлативу ҷамъиятӣ, марҳила ба марҳила, ба ин рӯзҳои наку расидем.

Расидан ба ваҳдат, сарҷамъӣ ва мутаҳиддии миллат ба омилҳои гуногун вобастагии амиқ дорад. Аввалин ва асоситарин омиле, ки ба истиқлолияти комил ва давлати миллии хеш мардуми Тоҷикистон расид, пайгирӣ аз сиёсати давлатсозии Пешвои миллат мебошад. Маҳз, заҳмату талошҳои хастанопазири Пешвои миллат буд, ки дар ҷомеа андеша ва тафаккури миллӣ ба миён омада, мардуми мамлакат соҳиби давлати мустақил бо номи «Тоҷикистон» гарданд.

БА ДАСТ ОВАРДАН ВА НИГОҲДОШТИ ДАВЛАТИ МИЛЛӢ: ДУ МАРҲИЛАИ ДАВЛАТСОЗӢ

Бояд иброз намуд, ки ба даст овардани истиқлолият ва соҳибдавлат гардидан як паҳлуи масъала бошад, нигоҳдошти истиқлолият ва давлатӣ миллӣ дар шарои басо мураккаби вазъи ҷаҳони муосир дигар паҳлуи масъала мебошад.

Иқрор бояд шуд, ки маҳз дар фаъолияти бомарому пурмаҳсули Пешвои миллат метавон ҳарду ҷанбаи мубрамиятро эҳсос намуд:

а) бунёди давлатӣ миллӣ – яъне таъмини сулҳу субот ва амният дар кишвар, ваҳдатсозӣ, бунёди низоми иқтисодӣ, иқтимоӣ ва фарҳангӣ дар мамлакат.

б) нигоҳдошти давлати миллӣ – яъне пайдо кардани роҳҳои ташаккул ва инкишофи давлат ва ҷомеа ва дар маҷмуъ, сиёсати дохилӣ ва хориҷӣ. Дар ин ҷо, гуфтан мумкин аст, ки «Дарахт нишондан кори осон, аммо нигоҳдоштӣ он аз хушкшавӣ басо мушкил». Дар шароити басо пуртазоди ҷомеаи ҷаҳонӣ, боз ҳам густариш ёфтан ва ҳатто ба ҳадди ифрот расидани падидаҳои глобалии замони муосир, доман паҳн кардани ҷанбаҳои манфии ҷаҳонишавӣ, мавқеи устувори худро аз даст додани ташкилотҳои минтақавӣ ва байналмилалӣ нигоҳдошти давлати миллӣ танҳо орзу боқӣ мондааст. Аммо, новобаста аз ин мураккабиҳои рӯзгор, зери роҳбарии Пешвои миллат

давлате бо номи «Тоҷикистон» дар харитаи сиёсии ҷаҳон тасвир шудааст ва миллате бо номи «тоҷик» машҳур гардидааст.

Бояд таъкид намуд, ки маҳаки дуюми масъалаи иброзшуда, ба Паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон алоқаи ногусастанӣ дорад. Зеро, яке аз роҳҳои ташаккул ва инкишофи далатдории миллӣ, дар баробари дигар омилҳои таъсиррасон, баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳолӣ махсуб меёбад. Зеро, доштани маърифати ҳуқуқии баланд, боис мегардад, ки низому тартибот дар ҷомеа пойдор боқӣ монда, принсипи қонуният ва таъмини баробарии шаҳрвандон риоя гардад. Маҳз, доштани маърифати ҳуқуқӣ боиси пешгирии ҳама гуна низоҳои иҷтимоӣ, динӣ, маҳаллӣ ва миллӣ дар ҷамъият гардида, мавқеи арзишҳое ба монандӣ инсондӯстӣ, таҳамулпазирӣ, адолат, эҳтироми дигарон ва ғайра баланд мегардад.

ПАЁМ – 2001

Аз ҳамин лиҳоз, агар таваҷҷуҳ ба Паёмҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон карда шавад, сар аз соли 2001 то инҷониб, яъне дар 24 Паёми Пешвои миллат, ба масъалаҳои қонуният, тартиботи ҳуқуқӣ, пешгирии ҷинояту ҷинояткорӣ, бартараф кардани омилҳои коррупсионӣ, муқовимат ба экстремизму терроризм, пешгирии гардиши ғайриқонунии маводи мухаддир таваҷҷуҳи махсус зоҳир гардида, ин падидаҳои манфии ҷамъиятӣ аз нигоҳи интиқодӣ баҳогузорӣ мегарданд. Аз ҷумла, дар Паёми Пешвои миллат аз санаи 30 апрели соли 2001 қайд мегардад, ки «Мо ҳоло дар марҳилаи махсуси таърихии худ — давраи гузариш қарор дорем. Яке аз талаботи давраи гузариш ин аст, ки бо мақсади таъмини кафолатҳои ҳуқуқи инсон, адолати иҷтимоӣ, ҳамчунин бо дарназардошти шароити марҳилаи гузариш ва давраҳои минбаъдаи пешрафти соҳаҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии кишварамон, ба қонунҳои амалкунанда тағйироту иловаҳои саривақтию ҷавобгӯ ба талаботи иқтисоди бозорӣ ва муносибатҳои нави иқтисодиро ворид намоем». Аз ин рӯ, иброз намудан имконпазир аст, ки аз аввалин Паёми худ Пешвои миллат ба соҳаи ҳуқуқ, таъмини ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон, баланд гардидан маърифати ҳуқуқӣ аҳолӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир намуда, дар ин раванд, барои қабул гардидани як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар кишвар ташаббуси бевосита анҷом додаанд.

Ҳамчунин, Пешвои миллат дар Паёми аввалини хеш ба такмили низоми қонунгузории мамлакат таваҷҷуҳ намуда, оид ба зарурати қабули қисми 3-и Кодекси гражданӣ, Кодекси иҷрои ҷазои ҷиноятӣ, Кодекси мурофиавии гражданӣ ва Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ, Кодекси мурофиавии ҷиноятӣ дар таҳрири нав андешаронӣ намуданд. Зеро, қабул гардидани қонунҳои мухталифи ба талаботи замон мувофиқ боиси баланд гардидани фарҳанги ҳуқуқӣ дар ҷомеа гардида, барои пешгирии содиршавии кирдорҳои зиддиҳуқуқӣ мусоидат менамоянд.

Дар ин росто, ҳамасола, дар сатҳи Паём вобаста ба қабули қонунҳо, қарорҳо, стратегияҳо ва барномаҳои давлатӣ, пешгирии омилҳои коррупсионӣ, муқовимат ба экстремизму терроризм, гардиши ғайриқонунии

яроку аслиҳа ва маводи мухаддир таъкидҳо баён мегардад. Махсусан, қабул гардидани Қонунҳои ҶТ «Дар бораи судҳо», «Дар бораи дастгирии давлатии фаъолияти соҳибкорӣ», «Дар бораи миллитсия», «Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросимҳои миллӣ», «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», «Дар бораи тарбияи ватандӯстии шаҳрвандон» ва ғайра, бевосита ва ё бавосита аз Паёмҳои Пешвои миллат сарчашма мегиранд, ки дар баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии шарҳвандон нақши босазо мегузоранд.

ПАЁМ – 2023

Дар Паёми навбатии хеш Пешвои миллат соли 2024-ро «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон намуданд. Албатта, ки ин сабабу омилҳои хоси худро дорад. Зеро, якум, дар ин марҳилаи давлатдории миллӣ низоми санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ инкишоф ёфта, қонунгузории мамлакат устувор гардида, қонунҳои ба талаботи ҷомеа мувофиқ қабул гардидаанд (унсури якуми маърифати ҳуқуқӣ). Дуюм, ҷомеаи кунунии мамлакат чи аз шаҳрванди оддӣ то сатҳи марудми зиёӣ дарку фаҳмиши қонунгузории мамлакатро доро мебошанд. Шаҳрвандон тафаккури баланди дарки қонунҳои қабулшударо дошта, ба мазмуну моҳияти санадҳои меъёрии ба тасвибрасида сарфаҳм мераванд (унсури дуюми маърифати ҳуқуқӣ) ва сеюм, дар сурати мавҷуд будани ду унсури дар боло зикргардида, замина амалишавӣ барои унсури сеюм пайдо мешавад, яъне риояи қонун ва сармашқи фаъолияти ҳаррӯзаи худ қарор додани меъёрҳои қонунгузории кишавар (унсури сеюми маърифати ҳуқуқӣ). Аз ин лиҳоз, эълон гардидан «Соли маърифати ҳуқуқӣ» боиси мегардад, ки унсури сеюми маърифати ҳуқуқӣ амалӣ гардида, маданияти ҳуқуқии аҳолӣ ба дараҷаи дилхоҳ расад.

Итминони комил дорем, ки эълон гардидани Соли маърифати ҳуқуқӣ боис мегардад, ки маданияти ҳуқуқии аҳолӣ баланд гардида, кившари мо бо роҳбарӣ ва раҳнамоии Пешвои миллат ба марҳилаи нави тараққиёти давлати ҳуқуқбунёд шарафёб мегардад.

Ҳамин тавр, гуфтан имконпазир аст, ки паёмҳои Пешвои миллат ҳамчун василаи муҳимми баланд гардидани маърифати ҳуқуқии аҳолии мамлакат гардида, сарманшаи аввалиндараҷаи қабули қонунҳое эътироф мегарданд, ки маҳз ба баланд гардидани маърифати ҳуқуқии аҳолии мамлакат мусоидат менамоянд.

ХУЛОСА ВА ПЕШНИҲОДҲО

Бо бардошт аз Паёми Пешвои миллат, чанде аз хулоса ва пешниҳодҳоро дар самти баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ иброз медорем:

Ҷалби олимону мутахассисони соҳаи ҳуқуқшиносӣ ва ба роҳ мондани ҳамкории густурда бо ниҳодҳои ҳифзи ҳуқуқи мамлакат дар самти баланд бардоштани маърифати ҳуқуқии аҳолӣ.

Истифодаи бамавриди андеша ва назарияҳои асосноки пешниҳоднамудаи олимони соҳаҳои ҳуқуқ дар фаъолияти амалӣ, махсусан, дар самти баланд бардоштани маърифати ҳуқуқӣ ва пешгирии ҳуқуқвайронкуниҳо дар ҷамъият.

Боз ҳам наздик шудани шахсони мансабдор ва мақомотҳои давлатӣ ба мардум ва омодабошии бархурд ба мафкура ва фаҳмишҳои нав. Ҷалби сиёсатшиносон, ҳуқуқшиносон ва равоншиносон дар фаъолияти амалии мақомотҳои ҳифзи ҳуқуқ.

Ба роҳ мондани ҳамкориҳои судманд бо муассисаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ ва дастгирии моддии онҳо дар самти коркарди назарияҳои асосноки илмӣ оид ба пешгирии ҳуқуқвайронкуниҳо дар ҷамъият.

Омӯзиши таҷрибаи пешқадами кишварҳои хориҷӣ ва татбиқи он бо дарназардошти маърифати ҳуқуқии аҳолӣ, шуур, минталитет, фарҳанг, таърих, урфу одат ва анъанаи мардуми мамлакат.

Дар ниҳоди насли наврас ҷой додани нигоҳи интиқоди ба кирдорҳои зиддиҳуқуқӣ. Дар ин ҷабҳа, саҳмгузорӣ барои омода сохтани филмҳои кутоҳ, бадеӣ ва тасвирӣ вобаста ба инъикоси оқибатҳои ҳуқуқии содир кардани кирдорҳои зиддиҳуқуқӣ.

Акнун, мо насли ояндасозе, ки тавонад, ин ҳама арзишҳои муқаддасро, ки дар баробари хуни ҳазорон ҳазор гузаштагони мо ба даст омодааст, тарбия намоем. Зеро Пешвои миллат дар Паёми навбатии хеш иброз доштанд, ки «Мо нав маркази маъмурии мамлакатро сохтем». Пас, барои он нигоҳдошти ин арзишҳои муқаддас ва расидан ба марҳилаи навбатии рушди давлатдорӣ, тарбия намудани насли поктинат, содиқ, ҷонфидо вазифаи аввалиндараҷаи мо маҳсуб меёбад.

Иҷрои софдилона ва содиқонаи вазифаҳои хизматии худ. Хиёнат накардан ба миллат, Ватан ва Пешвои миллат.

Ҷоннок намудани фаъолият дар саҳифаҳои шабакаҳои иҷтимоӣ. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар шароити имрӯзаи ҷомеаи иттилоотӣ, таваҷҷуҳи мардум ба хондани рӯзномаву маҷаллаҳо, гуш кардани радио ва тамошои телевизион нисбат ба солҳои қаблӣ камтар гардида, мароқ зиёд ба истифодаи шабакаҳои иҷтимоӣ пайдо шудааст. Аз ин лиҳоз, фаъолият ва инъикоси хабару мақолаҳо дар шабакаҳои иҷтимоӣ натиҷаи дилхоҳ нишон дода, холигие, ки ҳизбу ҳаракатҳои иртиҷоӣ дар ин шабакаҳо ба таври васеъ истифода мебаранд, танг гардида, мардум аз вартаи ҷаҳлу нодонӣ, торикию зулмот ва фирефтаю овора шудан наҷот меёбанд.

Мирализода Э.Б. - мудири шуъбаи таҷрибаомӯзӣ ва рушди касбияти ДМТ, дотсент

Раҳмонзода М.Ҷ. - мудири кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсия, дотсент